

במחלוקת רבי יוחנן וריש לקיש, יש נפקותא לעתיד לבוא כאשר תיחלק הארץ לשבטים. כן כתב הרמ"ה. ויש שכתבו שאין נראה לפרש מחלוקתם לעתיד לבוא, שאז תהא החלוקה על ידי מלך המשיח ונשיאי ישראל עתורא"ש ור"ש משאנץ.

דף קיב

רכג. א. כיצד דנים את אנשי עיר הנדחת למיתה?

ב. מה דינם של אנשי שיירה העוברת ממקום למקום ולנו בתוכה והודחו עמה?

ג. מה דינה של עיר הנדחת שאין לה רחוב?

א. דין אנשי עיר הנדחת כיצד? אמר רב יהודה: דנים את העובדים עבודה זרה וחובשים אותם בבית הסוהר עד שרואים אם הודחו רובה – ואז דנים אותם להריגה ולאיבוד ממונם. עולא השיב על כך, נמצא אתה מענה את דינם של אלו.

אלא אמר עולא, וכן דעת ר' יוחנן (ויש שאין גורסים רבי יוחנן בסוגיא. ע' כס"מ הל' עכו"ם ד): דנים וסוקלים דנים וסוקלים, כדין היחידים, וכשהגיע מספרם לרוב העיר – דנים מכאן ואילך את העובדים בסיף בבית דין הגדול [וממונם אבד].

וריש לקיש אמר: מרבים להם בתי דין – כדי שתתקבל עדותם ויגמר דינם ביום אחד, ואם הודחו רובם – מעלים אותם לב"ד הגדול והם גומרים דינם להריגה ולאיבוד ממונם.

א. מדברי הרמב"ם ועוד ראשונים (ע' אוצה"ג ומאירי) נראה שנקטו כריש לקיש [שכן נראה מסקנת הסוגיא].

ב. מבואר ברמב"ם (עכו"ם ב,ו) שלאחר שהודחה העיר, שולחים לה שני תלמידי חכמים להזהירם, ואם עשו תשובה – ניצולים. והראב"ד השיגו שהרי לא מצינו שתשובה מועילה לחייבי מיתות בית דין.

ב. שיירה העוברת ממקום למקום ולנו בתוכה והודחו עמה; אם נשתהו שם שלשים יום – דינם כיושבי העיר, בסיף ובאיבוד ממונם. ואם לאו – הרי הם כיחידים שעבדו ע"ז שדינם בסקילה וממונם פלט.

ג. עיר הנדחת שאין לה רחוב; לדברי רבי ישמעאל אינה נעשית עיר הנדחת (אל תוך רחבה – דמעיקרא משמע). ולדברי רבי עקיבא, עושים לה עתה רחוב.

רכד. מה דין הממון בעיר הנדחת באופנים הבאים:

א. ממונם של הצדיקים שלא הודחו.

ב. ממונם של המודחים, שנמצא מחוץ לעיר.

ג. פקדונות של אנשים מבחוץ, המופקדים אצל אנשי העיר.

ד. ממון משותף של יושביה ושל יושבי עיר אחרת.

ה. שערם של אנשי העיר.

ו. בגדים ופאות נכריות שלהם.

ז. האם שחיטה מועילה לבהמת עיר הנדחת?

שאלות ותשובות לסיכום – סנהדרין ח"ב

א. ממון הצדיקים שבעיר; אם הוא נמצא בתוכה – דינו בשריפה (ואת כל אשר בה). ואם הוא מחוצה לה – ניצל (החרם אתה).

ב. ממון המודחים, אפילו היה מחוץ לעיר – נקבץ לרחוב העיר לשריפה (ואת כל שללה). ודוקא בנכסים הקרובים לעיר, שיכולים לקבצם באותו יום (רש"י), אבל הממון המרוחק שאינו מתקבץ לתוכה – אינו אבד (רב חסדא).

ודוקא נכסים שהיו פעם בתוכה אלא שעכשו הם מופקדים חוצה לה, אבל לא היו מעולם בתוכה – אינו נאבד (כן הוסיף רש"י לפרש).

ג. פקדונות של אחרים הנמצאים בעיר, אפילו קיבל השומר אחריות עליהם – אינם כממון העיר ולא נאבד (כן פרשו דברי רב חסדא).

ד. בהמה משותפת לאנשי עיר הנדחת ולאחרים – אסורה, שהרי היא כיחידה אחת שאינה ניתנת לחלוקה. אבל עיסה (וכדו') – החלק של האחרים מותר, שהריהי כמחולקת ועומדת. יש שתולים הדבר בשאלת 'ברירה'. ויש חולקים.

ה. שער אנשי העיר לא נאסר בהנאה (תקבץ ושרפת) – יצא זה שמחוסר תלישה קביצה ושריפה.

ו. בגדים ופאות נכריות של הרשעים שאבדו – אסורים. ושל הצדיקים – מותרים. אבל פאה נכרית שאינה מונחת כעת על האשה אלא תלויה על היתד וכדו', נסתפק רב יוסף האם נידון כשאר ממון שאובד או כלבוש, ועלה ב'תיקן' (עפ"י רש"י).

ז. שחיטת בהמת עיר הנדחת, אינה מועילה לענין אכילה, שהרי הכל נאסר בהנאה ומיועד להריגה. אבל לענין טומאת נבילה – נשאר הדבר בספק האם הועילה השחיטה להוציאה מטומאת נבילה אם לאו. הרמב"ם השמיט ספק זה. ופרש בספר בית הלוי (ח"ג כו, ד) שפשט מסוגיא דסוף חולין שמועילה השחיטה להוציא מידי נבילה.

רכה. מה דין הממונות דלהלן שהיו בעיר הנדחת?

א. קדשי מזבח, תמימין ובעלי מומין.

ב. קדשי בדק הבית.

ג. תרומות.

ד. מעשר שני.

א. לדברי רבי יוחנן, כל קדשי מזבח של עיר הנדחת ימותו ואין להם תקנה בפדיון, משום 'זבח רשעים תועבה'. אבל אינם נאבדים עם שאר ממון העיר (שאינם בכלל בהמתה) אלא מכניסים אותם לכיפה וכו' עד שמתים.

לדברי ריש לקיש, רק קדשים שנחשבים ממון בעלים דינם במיתה, כגון קדשים שחייב באחריותן לרבי שמעון שאמר דבר הגורם לממון כממון דמי (כ"ג) או קדשים קלים ואלוהיב דר' יוסי הגלילי, אבל שאר קדשים – ירעו עד שיסתאבו ויפדום, שלא נאסרו בהנאה כיון שאינו בכלל שללה ובהמתה. מלבד

החטאת, שכשמתו בעליה דינה במיתה ולא ברעיה. (ובאשם – מחלוקת תנאים האם הוקש לחטאת אם לא).

לדברי שמואל, רבי שמעון חולק על ריה"ג וסובר שכל קדשים קלים אינם במיתה מלבד בכור ומעשר בהמה שהואיל ונאכל במומו לבעלים, הריהו בכלל בהמתה ודינו בסייף כשאר ממון העיר (רש"י). ולפירוש רבינא בדברי רבי שמעון, הבכור ומעשר בהמה אפילו במומם אינם נאסרים, מפני שיש להם שם לווי ואינם בכלל בהמתה שנאכלים בתורת בהמת בכור ומעשר.

נחלקו הראשונים האם יש לפסוק כרבי שמעון [כי אפשר שלא בא לחלוק על חכמים אלא לפרש] וכרבינא, שבכור ומעשר בהמה מותרים וינתנו לאחרים [ואין שייך בהם 'זבח רשעים תועבה' מאחר ואינם באים לכפרה], או שמה להלכה בכור ומעשר בעלי מומים נידונים כממון העיר (ערמב"ם וראב"ד ונושאי כליהם, עכו"ם ד).

ב. קדשי בדק הבית אינם נשרפים עמה אלא דינם כשאר הקדש שבקדושתו הוא עומד וטעון פדיה. הרמב"ם כתב שלאחר שפודים אותו – נשרף. ואין כן דעת הראב"ד ורש"י. ולדבריהם משמע שאין צריך לפדות אלא דינו כשאר הקדש.

ג. למסקנת הגמרא בפירוש דברי רב חסדא, תרומה שביד כהן – תרקב, שאין מזוללים בה כל כך לשורפה. ושביד ישראל – הואיל והתרומה יוצאת מתחת ידו ואינה שלו, הלכך תינתן לכהן שבעיר אחרת (כלומר לכהן שלא הודה עמהם. רש"י).

ד. תנן, מעשר שני ייגנו. והעמידו בגמרא (אליבא דרב חסדא) במעשר שני שנכנס לירושלים ונפלו מחיצות [שאל"כ הרי נקלט בעיר ונאכל בה], אבל חוץ לירושלים – ממון גבוה הוא ואינו נאסר. הרמב"ם סתם וכתב 'יגנו' וכבר תמה הלח"מ בטעמו. ובספר ברכת מרדכי (ח"ב טו) האריך לבאר שיטת הרמב"ם עפ"י דברי המהרש"ל בסוכה לה.

דף קיג

רכו. א. עיר הנדחת שיש בה מזוזה – מה דינה?

ב. עיר שהודחה, האם מותר לעשותה לאחר זמן גנות ופרדסים?

ג. מה דינם של אילנות הנטועים שבעיר הנדחת?

א. לסתם מתניתין, מזוזה שבעיר הנדחת – תגנו. ולדברי רבי אליעזר בברייתא, כל עיר שיש בה אפילו מזוזה אחת (וכל שכן אחד מן החומשים או ספר מכל הנביאים שאזכרת השם כתובה שם. רש"י עא.) – אינה נעשית עיר הנדחת, לפי שאי אפשר לקיים בה ושרפת באש את העיר ואת כל שללה.

ב. לדברי רבי יוסי הגלילי, לא תעשה גנות ופרדסים (והיתה תל עולם לא תבנה עוד – לגמרי משמע). רבי עקיבא אומר: לכמות שהיתה אינה נבנית (עוד – לכמה שהיתה) אבל נעשית היא גנות ופרדסים.

ג. האילנות הנטועים של עיר הנדחת אינם נאסרים בהנאה (וקבצת ושרפת – יצאו אלו שמחוסרים תלישה קביצה ושריפה. רש"י).